

Bijlage: Aanvullend raadsvoorstel bij de begroting 2016:

1. Inleiding

Dit voorstel omvat een toelichting op die ontwikkelingen en een voorkeurscenario voor de structurele dekking. Gelet op de complexiteit van de grondexploitaties, ontvangt u hierover een apart voorstel. De financiële effecten van het voorstel over de grondexploitaties betrekken we in dit voorstel om zo één structurele dekking te realiseren.

Wij beseffen dat het om zwaarwegende, maar noodzakelijke besluiten gaat. Dat is nodig om ons doel te bereiken: een duurzame, meerjarig sluitende begroting die minder afhankelijk is van de grondexploitaties. Dit voorstel gaat daarom in op de volgende ontwikkelingen, die in een aantal gevallen ook kaderstellende beleidskeuzes vragen. Het gaat dan vooral om:

- De effecten van de voorstellen m.b.t. de grondexploitaties
- Knelpunten in taakstellingen Begroting Op Peil (BOP) 2018
- Verdere ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de Brede School Maurik
- Verhoging OZB

Dit voorstel omvat ook de doorwerking van de meerjarige effecten van de 2de Burap 2015 en de septembercirculaire 2015. U bent daar al eerder over geïnformeerd en wij beperken ons hier tot een opname in het cijfermatige overzicht.

Tot slot:

Voor de helderheid gebruiken wij in dit aanvullend voorstel voor financiële overzichten per ontwikkeling een kleur zodat deze door het voorstel heen in samenhang herkenbaar zijn:

	Grondexploitaties
	Taakstellingen BOP
	Overige ontwikkelingen
	Diverse posten

De bedragen zijn vermeld in duizendtallen. Dus 25.000 euro staat genoteerd als 25.

2. De ontwikkelingen

In dit aanvullende voorstel benoemen we een reeks ontwikkelingen en hun financiële effecten. Deze zijn niet in de begroting verwerkt, omdat u nog besluiten moet nemen over deze voorstellen. Met dit aanvullende voorstel zijn ze onderdeel van de eerste begrotingswijziging 2016. Dit aanvullende voorstel omvat de volgende ontwikkelingen.

2.1 Maatregelen grondexploitaties

Sinds 2014 is onze focus meer komen te liggen op wat een duurzame begroting aan aanvullende maatregelen rond de grondexploitaties vraagt. Daarbij hebben wij vooral gekeken naar de relatie van de begroting tot de grondexploitaties. Als knelpunten zagen wij:

- De afhankelijkheid van onze begroting door de "toevoeging" van toegerekende rente aan de grondexploitatie-projecten. We rekenen op rente-inkomsten vanuit de projecten, maar die rente-inkomsten krijgen we niet. Daardoor wordt het "rendement" van die projecten uitgehold of zelfs verliesgevend.
- Het toerekenen van veel andere kosten aan de exploitaties.
- De verkoop van gronden blijft achter bij de verwachtingen.

De eerste maatregelen hebben we al genomen. Zo heeft uw raad in april 2015 een besluit genomen over de woningbouwprogrammering met als kern: bouwen voor behoefte. De raad boekte ook een project af waar geen reëel ontwikkelpotentieel meer voor was (Maurik-West). Tevens is gestart met het terugbrengen van de interne rekenrente van 4 naar 3 procent als eerste stap van verlaging. Evenals het vormen van een aanvullende reserve. Daarmee zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een duurzame begroting, waarbij structureel de inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn. Voor 2016 is onze aandacht gericht op een fundamentele wijziging van ons grondbeleid. Tot circa 2012 zijn de grondexploitaties een "inkomstenbron" geweest. Deze gaan nu echter een financiële last

vormen. Dat vraagt om het herstructureren van kosten en rentetoerekening. Daarom hebben wij voorstellen gedaan om de risico's op de grondexploitaties vergaand af te bouwen. Dat geven wij inhoud in de volgende twee concrete voorstellen.

2.1.1 Maatregel Hooghendijck

Om het huidige risico van het project Hooghendijck te beperken storten we met ingang van 2016 de ontvangen (interne) rente uit dit project direct in de reserve grondexploitaties. Op deze wijze dekken we het verdere verlies door rentetoerekening op dit project af. Het gaat daarbij jaarlijks om een bedrag van € 350.000,-.

	2016	2017	2018	2019
Maatregelen Hooghendijck	-350	-350	-350	-350

2.1.2 Maatregelen m.b.t. de grondexploitaties:

Hiervoor heeft u een zelfstandig voorstel ontvangen. In dat voorstel zijn ook de financiële effecten aangegeven voor de vermogens kant en de exploitatie. Het gaat dan met name om de effecten rond het project Doejenburg.

Het vermogen

Het vermogenseffect van de maatregelen komt uit op 9,5 miljoen en in het voorstel daarover is aangegeven dat de benodigde dekking in dit aanvullende voorstel meegenomen wordt. Het gaat om:

	2016
Benodigd Vermogen	9.500

De exploitatie

In het voorstel is aangegeven dat er diverse financiële effecten zijn, onder andere door het stoppen van de rentetoerekening. Ook de voorgestelde maatregelen worden voor de dekking meegenomen in dit aanvullende voorstel. Het gaat dan om de volgende effecten:

Maatregelen grondexploitaties

1. het niet meer toerekenen van de indirecte kosten aan de grondexploitaties; hiervoor is structureel dekking nodig;
2. het niet of minder toerekenen van rente; waarvoor structureel dekking nodig is;
3. afboeken / afwaarderen van projecten; hiervoor is eenmalig geld nodig.

Stelpost hogere boekwaarde grondexploitaties

Het voordeel op de kapitaallasten wordt voornamelijk veroorzaakt door het meer toerekenen van rente aan de grondexploitaties. De opbrengsten bij de grondexploitaties blijven uit. Voor de grondexploitatie moeten we daardoor langer en meer geld lenen. Dit betekent een extra rentelast voor de grondexploitaties. Voor de gemeentebegroting een rente inkomst. Voorheen gebruikten we deze inkomsten als dekkingsmiddel voor de exploitatie. Nu reserveren we deze inkomst om maatregelen in de grondexploitaties te nemen.

Correctie storting reserve risico's grondexploitaties

Bij de begrotingsbehandeling 2015 in november vorig jaar nam u het besluit om te sparen voor maatregelen in de grondexploitaties. We sparen door jaarlijks een bedrag in de reserve Risico's grondexploitaties te storten. Wij leggen u voor de jaarlijkse storting in de reserve structureel te verlagen. Gevolg is dat we hierdoor minder of niet meer kunnen sparen.

Verlaging rente grondexploitaties van 3% naar 1%

Met de komst van de vennootschapsbelasting moeten we waarschijnlijk het rentepercentage, dat we hanteren om rentekosten toe te rekenen naar de grondexploitaties, verlagen tot circa 1%. Wanneer u heeft ingestemd met het totale pakket maatregelen grondexploitaties dan hebben we nog weinig lopende projecten. De financiële gevolgen van de renteverlaging zijn daarom beperkt.

Grondexploitatie	2016	2017	2018	2019
- maatregelen m.b.t. de grondexploitatie	- 779	- 806	- 738	- 667
- stelpost rentelast hogere boekwaarde grexen	8	87	138	96
- corr. storting reserve risico grondexploitatie	335	542	577	577
- Verlagen rente grex van 3% > 1%	-27	-27	-27	-27
Saldo	-463	-204	-50	-21

2.2 Begroting op Peil 2018:

Het college en de organisatie hebben ontwikkelingen en mogelijkheden m.b.t. de invulling van de BOP 2018 tegen het licht gehouden. De conclusie is dat de realisatie van de taakstelling grotendeels realiseerbaar is, maar niet volledig.

Begroting op Peil 2018	2016	2017	2018	2019
Opdracht BOP 2018	1.102	1.312	1.472	1.473
Totaal knelpunten	-385	-410	-500	-425

In het nu volgende geven wij u inzicht in de knelpunten.

Lagere opbrengst precario

Liander heeft aangegeven dat zij in het verleden 45.000 meter aan kabels en leidingen teveel hebben opgegeven. Bij een herinventarisatie van het leidingnet in Buren zou blijken dat deze leidingen niet in gemeentegrond liggen. Dat betekent dit jaar 2015 ca. € 150.000 minder inkomsten. In komende jaren loopt dat tekort op tot € 215.000,- in 2018.

Anti-discriminatievoorziening

We voerden gesprekken met gemeenten in en buiten de regio. Het college heeft na een gesprek met de directeur van Ieder1Gelijk besloten om de huidige relatie voort te zetten. Mede gelet op de mogelijke komende wetwijzigingen acht het college de kans op realisatie van deze BOP-taakstelling klein.

Recreatiewoningen

De realisatie van deze taakstelling vraagt een gefaseerd traject waarin in overleg met uw raad een handhavingsstrategie ontwikkeld en vervolgens door het college vastgesteld moet worden. Daarna kan het feitelijke handhavingstraject starten dat begint met de juridische aanschrijving en daarna het verdere handhavingstraject. Daarbij krijgen de bewoners één jaar de gelegenheid om zelf een andere (legale) woonruimte te zoeken. Dit resulteert in een latere en meer getrapte realisatie van de taakstelling vanaf 2018. Vooropgesteld dat de (illegale) bewoners in een andere gemeente woonruimte vinden.

Efficiencytaakstellingen organisatie

Buren kent met Robuust Buren en Toekomst Bestendige Begroting opeenvolgende ombuigingsoperaties met onder andere de realisatie van efficiency taakstellingen. Deze efficiency taakstellingen zijn inmiddels gerealiseerd. Het gevolg is wel dat er geen quick-wins meer zijn. Als we de afdelingen nader bezien, geeft dat het volgende beeld:

Afdeling Bedrijfsvoering

Bij de afdeling moet nog de BNW-taakstelling van € 160.000 voor specifiek deze afdeling ingevuld worden. De taakstelling wordt in de komende jaren ingevuld. Voor het realiseren van de BOP-taakstelling is bij deze afdeling verder geen ruimte. (RI/15/02166/Z14-31294)

Afdeling Inwonerszaken

Door de effecten van de transities heeft deze afdeling in de komende jaren weinig ruimte voor de invulling van de BOP-taakstelling. Een mogelijkheid is wel het werken op afspraak in de "balie-dienstverlening". Dat vraagt nog een besluit over de wijziging van de dienstverlening en openstelling van de balie. Dat kan op termijn resulteren in 0,5 fte vrijval.

Afdeling Ruimte

De afdeling Ruimte is in ontwikkeling door de samenvoeging van de voormalige afdelingen Beheer en Ontwikkeling. De inrichting van met name het nieuwe team Vastgoed vraagt de ruimte die elders binnen de afdeling aan efficiency gerealiseerd wordt. Wellicht dat er zelfs sprake zal zijn van een aanvullende fte vraag. De afdeling Ruimte draagt zo verder niet bij aan de realisatie van de BOP-taakstelling.

Concrete maatregelen

Zoals hiervoor geschetst zijn de mogelijkheden om de efficiency taakstelling te realiseren beperkt. Dat geldt voor 2016 als ook voor latere jaren. Wel zijn er nu concreet de volgende mogelijkheden:

- Verhuur gemeentehuis aan de hand van concrete realisatie potentie voor 160m2 in 2015/2016 tegen € 125,- (conform huur brandweer) = € 20.000,-.
- De efficiency uitvoering sociaal domein die hier wordt ingeboekt, wordt zo gebruikt als dekking van de taakstelling. Voor onverwachte negatieve ontwikkelingen wordt dan geen reserve gevormd en zijn daarmee een normaal bedrijfsrisico.
- Het “werken op afspraak” aan de balie kan een efficiency voordeel opleveren. Hiervoor wordt een collegevoorstel uitgewerkt, gericht op een zorgvuldige invoering.

We zien ook dat er zich jaarlijks enkele mogelijkheden voordoen om een beperkt efficiency effect te realiseren. Daarom is het verdedigbaar voor 2017 t/m 2019 jaarlijks een taakstelling van € 25.000,- op te nemen oplopend tot € 75.000 in 2019.

Op basis van het voorgaande stellen wij vast dat de realisatie van de BOP-taakstelling efficiency effecten niet is te realiseren. De taakstellingen voor latere jaren is niet volledig haalbaar. Voor het resterende wordt in het aanvullend raadsvoorstel bij de begroting dekking aangegeven.

BOP-taakstelling efficiency effecten.	2016	2017	2018	2019
Taakstelling	150	200	350	350
Verhuur gemeentehuis	-20	-20	-20	-20
Efficiency sociaal domein	-50	-50	-50	-50
Nog realiseerbaar	--	-25	-50	-75
Resterend	80	105	230	205

Financieel samenvattend:

Begroting op Peil 2018:	2016	2017	2018	2019
- lagere opbrengst precario	-190	-200	-215	-215
- anti discriminatievoorziening	-5	-5	-5	-5
- recreatiewoningen	-100	-100	-50	0
- efficiencytaakstellingen organisatie	-80	-105	-230	-205
Totaal knelpunten	-385	-410	-500	-425

2.3 Overige ontwikkelingen

Er doen zich nog enkele andere ontwikkelingen voor die in dit aanvullend voorstel worden meegenomen. Het gaat dan om:

Brede School Maurik

Rond de Brede School speelt de financiële problematiek rond de warmtepomp.

De Brede School heeft al enige jaren problemen met de klimaatinstallaties. Voor het herstel van de installaties is een investeringskrediet nodig van € 250.000. Hier zijn de meerjarige financiële effecten opgenomen, aannemende dat u heeft ingestemd met een voorstel om deze problematiek aan te pakken en de investering conform afschrijvingstabel in 15 jaar wordt afgeschreven. De jaarlijkse lasten zijn afgerond € 25.000,-

Leerlingenvervoer

De aanbesteding en gunning voor het leerlingenvervoer voor de periode van 1 augustus 2015 tot en met 31 december 2016 ligt aanzienlijk lager dan de prijs van de vorige periode.

In 2014 waren de jaarlijkse kosten voor het leerlingenvervoer ongeveer € 730.000. De jaarlijkse kosten voor het leerlingenvervoer in de nieuwe periode zijn € 350.000 lager. Omdat de prijs veel lager ligt volgen wij de uitvoering kritisch. Er is echter wel ruimte voor een budget-

verlaging. Die is voor 2017 en latere jaren minder omdat voor 01-01-2017 een nieuwe aanbesteding moet plaatsvinden en de verwachting is dat die toch wat hoger zal uitvallen dan de recente aanbesteding.

Overige ontwikkelingen	2016	2017	2018	2019
Brede School Maurik Kosten warmtepomp	-25	-25	-25	-25
Leerlingenvervoer	300	200	200	200
Saldo	275	175	175	175

2.4 Tweede Burap en septembercirculaire 2015

In dit aanvullende voorstel nemen we ook een aantal verdere financiële ontwikkelingen mee, die we niet in de begroting mee hebben kunnen nemen. Enerzijds omdat ze te laat waren om nog meegenomen te worden. Anderzijds om hier een volledig beeld te geven van de financiële ontwikkelingen en de dekkingsproblematiek uitgaande van de stand begroting 2016. Het gaat dan om de 2de Burap 2015 en de Septembercirculaire.

	2016	2017	2018	2019
Te verwerken bijstellingen:				
- 2 ^{de} Burap 2015	68	0	0	0
- Septembercirculaire 2015	193	165	365	399

Zie volgende pagina

3. Financiële samenvatting

Nu volgt de samenvatting van de financiële effecten die hierboven zijn aangegeven. Hierbij wordt nog niet ingegaan op de dekkingsvraag en de mogelijke scenario's. De dekking volgt hierna.

Vermogen:

Doejenburg	2016
Benodigd Vermogen	9.500

Exploitatie:

	Grondexploitaties
	Taakstellingen BOP
	Overige ontwikkelingen
	Diverse posten

	2016	2017	2018	2019
Saldo concept meerjarenbegroting 2016	340	165	244	155
Te verwerken vaste bijstellingen:				
- tweede Burap 2015	68	0	0	0
- septembercirculaire 2015*	193	165	365	399
Totaal	601	330	609	554
Nog te realiseren bezuinigingen / maatregelen				
maatregelen grondexploitaties algemeen	-779	-806	-738	-667
Maatregelen Hooghendijck	-350	-350	-350	-350
Verlagen rente grex van 3% > 1% n.a.v. VPB-plicht	-27	-27	-27	-27
<i>Brede school Maurik kosten warmtepomp</i>	-25	-25	-25	-25
- <i>Begroting op Peil 2018</i>				
- lagere opbrengst precario	-190	-200	-215	-215
- anti discriminatievoorziening	-5	-5	-5	-5
- recreatiewoningen	-100	-100	-50	0
- efficiency taakstellingen organisatie	-80	-105	-230	-205
Totaal	-955	-1.288	-1.031	-940
Dekking:				
- gereserveerde rentelast hogere boekwaarde grexen	8	87	138	96
- correctie storting reserve risico's grondexploitaties	335	542	577	577
- Leerlingenvervoer	300	200	200	200
Totaal	-312	-459	-116	-67

4. De dekking en de dekkingsscenario's

Voor de invullingen van dekkingsbehoefte in de exploitatie is het nodig eerst de dekking van de vermogensvraag te behandelen. Deze zal daar namelijk in doorwerken.

4.1 Vermogen

De dekkingsbehoefte van het vermogen betreft € 9,5 miljoen voor de maatregelen voor het plan Doejenburg. Er zijn in onze voorzieningen en het weerstandsvermogen een aantal posten die voor de dekking ingezet kunnen worden. Daarnaast moet nog in het resterende deel voorzien worden.

Het gaat dan om:

Doejenburg benodigd	-9500
Vrijval saldo nota reserves en voorzieningen	190
Bestemmingsreserve risico's grondexploitaties	140
Uit het weerstandsvermogen	2600
Overige vrijval grondexploitaties (weerstandsverm.)	800
Vrijval voorziening voor verlies	1860
Nog te voorzien	-3910

Uitgaande van het voorgelegde besluit over de grondexploitaties.

Behalve de eerste post hebben de posten een relatie met grondexploitaties. De vrijval saldo nota reserves en voorzieningen is vooruitlopend op de behandeling van de geactualiseerde nota hiermee al ingezet. Dit in de verwachting dat u instemt met die geactualiseerde nota. Mocht u niet instemmen dan kan de dekking gevonden worden in de, met het directe scenario, verruimde algemene reserve.

Resteert is nu nog te voorzien in een dekkingsbehoefte van € 3,9 miljoen. Voor deze dekking zijn twee scenario's denkbaar:

Het spaarscenario

In het benodigde vermogen van € 3,9 miljoen wordt voorzien door over een termijn van 10 jaar jaarlijks vanuit de exploitatie € 390.000 te reserveren in een voorziening. Dan is in 2025 het benodigde vermogen beschikbaar om de noodzakelijke maatregelen uit te voeren.

Vooropgesteld dat er in de tussentijd geen dwingende noodzaak is de maatregelen eerder te treffen. In de 10 jaar spaartijd kunnen wij ons verder oriënteren op alternatief gebruik van de grond, welke andere maatregelen of mogelijkheden voor alternatief gebruik er zijn.

Financieel gevolg: 10 jaar jaarlijks vanuit de exploitatie € 390.000 reserveren in een voorziening.

Bij dit scenario moeten we wel de structurele dekking vinden voor de lasten van het gemeentehuis. Deze jaarlijkse lasten zijn als volgt:

	2016	2017	2018	2019
Lasten*	390	390	390	390

* zie verderop

Het directe scenario

Bij dit scenario wordt de boekwaarde van het gemeentehuis verlaagd naar de werkelijke waarde op basis van een taxatie van het gemeentehuis. Voor de berekening van het directe scenario gaan we vooralsnog uit van een realistische raming van de waarde van € 6 miljoen. De bestemmingsreserve gemeentehuis valt dan vrij in de algemene reserve en wordt vervolgens gereserveerd voor maatregelen Doejenburg (€ 3,9 miljoen). Dit door het in 2016 toe te voegen aan het gereserveerde weerstandsvermogen. Verder wordt € 2 miljoen ingezet om de boekwaarde op de balans te verlagen. Het restant van ca. € 2 miljoen blijft ten gunste van de algemene reserve.

Vrijval bestemmingsreserve gemeentehuis	8.000
Inzet boekwaarde balans (gemeentehuis)	-2.000
Reservering maatregelen Doejenburg	-3.900
Resterende vrijval algemene reserve	2.100

Bij dit scenario moeten we wel structurele dekking vinden voor de lasten van het ?? gemeentehuis. Deze jaarlijkse lasten zijn als volgt.

	2016	2017	2018	2019
Lasten*	170	169	168	167

**Dit is het saldo van de kapitaallasten gemeentehuis minus correctie rekenrente algemene reserve De rekenrente is een bate op het begrotingssaldo.*

Het voordeel bij dit scenario is:

- De maatregelen voor Doejenburg kunnen zo nodig direct worden genomen;
- Een verruiming van de algemene reserve;
- De verhuurbaarheid van het gemeentehuis wordt makkelijker door een lagere kostprijs.

Het is mede om deze voordelen en de lagere doorwerking in de exploitatie, dat het college een voorkeur voor dit directe scenario heeft en dat ook in het besluit aan u voorlegt.

4.2 De dekking in de exploitatie

Voor de dekkingsvoorstellen komen wij om te beginnen terug op de in punt 2.2 (blz. 7) genoemde problematiek over de lagere opbrengst precario. Wij stellen namelijk voor deze "inkomstenderving" terug te leggen bij de precario kabels en leiding door deze voor 2016 te verhogen tot € 5,- per strekkende meter. Dat levert een dekking op van € 150.000,- structureel. Dit conform het gemeentelijk maximum in onze regio.

Verder stellen wij de volgende dekkingselementen voor:

- Resultaat verbonden partijen

Jaarlijks blijkt dat wij gemiddeld een ruim budget terug ontvangen van onze verbonden partijen. Wij vinden het verantwoord om naast de inzet van €50.000,- voor de realisatie van de taakstelling Begroting Op Peil hiervan nogmaals €50.000,- in te zetten.

Verbonden partij	2012	2013	2014	2015
Regio Rivierenland	0	39.000	72.500	66.250
Regionaal Archief Rivierenland	101.250	38.750	18.500	0
Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	0	0	108.000	0
Omgevingsdienst Rivierenland	0	0	83.250	98.250
Totaal	101.250	77.750	282.750	164.500

- Vervanging vloerbedekking

Voor 2016 staat de vervanging van de vloerbedekking in het gemeentehuis gepland. Wij stellen voor die door te schuiven naar 2017 en de vrijvallende kapitaallasten voor 2017 hier in te boeken.

- Lander

Uit de liquidatie van Lander als gevolg van de transities sociaal domein, ontvangen wij in 2016 € 265.000,-. Wij zetten hiervan €200.000,- in als incidentele dekking 2016.

Tot slot het voorstel om voor de resterende dekkingsbehoefte voor 2016 en 2017 elk jaar de onroerendzaakbelasting met 2% te verhogen. Dit naast de door uw raad in 2014 vastgestelde stijging van 2% OZB verhoging voor 2017 in het kader van de Begroting Op Peil voorstellen. (Dit exclusief inflatie correctie).

Uitgaande van het voorkeurscenario geeft dit samenvattend het volgende financiële beeld:

	2016	2017	2018	2019
Totale dekkingsvraag	-312	-459	-116	-67
Lasten gemeentehuis	-170	-169	-168	-167
Dekking omslag precario	150	150	150	150
Verwacht rekeningresultaat verbonden partijen	50	50	50	50
Doorschuiven vervanging vloerbedekking 2016 -> 2017		31		
Vrijval vermogen liquidatie Lander	200			
OZB maatregelen	100	200	200	200
Totaal	18	-197	116	166

Voor de volledigheid: 1% stijging OZB heeft een financieel effect van € 50.000,-

Uitgaande van de uitgangspunten van de provincie m.b.t. een sluitende begroting in primair het eerste volgende begrotingsjaar, is het voldoende de dekkingsbehoefte voor 2016 als uitgangspunt te nemen. Zeker omdat in de jaren 2018 en 2019 een positief saldo ontstaat. Overigens kan dit zo nodig ook gedekt worden vanuit de verruimde algemene reserve.

Het pakket aan resterende mogelijke maatregelen overziende, zien we als college na vele jaren van bezuinigingen geen substantiële ombuigingsmaatregelen, waarmee ook op korte termijn middelen vrij komen. Wel zullen wij mogelijkheden voor de langere termijn nader onderzoeken. Op deze wijze kan de ruimte in onze begroting verbreedt worden. Zo gaan wij onder andere de mogelijkheid van precario op terrassen, marktkramen ed. na.